

УДК 347.121.2+347.155

М.С. БОЙКО, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ МАЙНОВИХ ПРАВ ОБМЕЖЕНО ДІЄЗДАТНИХ ТА НЕДІЄЗДАТНИХ ОСІБ

Ключові слова: майнові відносини, недієздатні особи, обмежено дієздатні особи, обов'язки, суб'єктивні права, цивільні правовідносини, цивільно-правовий статус, цивільно-правові особливості

Одним із головних критеріїв розвитку демократії, захисту прав і свобод в Україні є державна підтримка вразливих верств населення. Обмежено дієздатні та недієздатні особи складають значну кількість населення України, тому їх майно, майнові права також відіграють не останню роль у майнових відносинах на сучасному етапі. Вивчення правового захисту цих майнових прав є важливою складовою розвитку цивілістичних досліджень, зокрема, на даному етапі.

Дана проблема є предметом дослідження ряду відомих науковців шкіл як цивільного права, так і цивільного процесу. М.М. Агарков, В.К. Андреев, А.Г. Басистов, І.А. Бірюков, Д.В. Боброва, Ю.С. Гамбаров, Н.А. Д'ячкова, О.С. Йоффе, С.О. Муромцев, З.Г. Ромовська, Л.І. Шаповал, Г.Ф. Шершеневич та інші науковці вивчали комплекс нормативної регламентації процесу здійснення захисту майнових прав обмежено дієздатних та недієздатних осіб. Проте, практика застосування норм щодо правового забезпечення захисту майнових прав обмежено дієздатних та недієздатних осіб вимагає більш детального дослідження у сучасних умовах, коли збільшилася кількість порушень цих прав не тільки суб'єктами, які посягають на ці права, але й опікунами та іншими зацікавленими особами. Для підготовки публікації використані наукові розробки

представників київської школи цивільного права, а також інших цивілістичних вітчизняних і зарубіжних шкіл. Зокрема, роботи Т.В. Боднар, О.В. Дзери, О.В. Кохановської, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика, І.М. Кучеренко, Я.М. Шевченко, В.В. Луця та інших.

Метою та основним завданням даної статті є характеристика проблемних аспектів правових основ захисту цивільних майнових прав обмежено дієздатних та недієздатних фізичних осіб в Україні та інших державах. Її новизна полягає у виявленому комплексі механізмів відшкодування шкоди, заподіяної опікунами та іншими зацікавленими особами, завданої внаслідок неналежного виконання своїх зобов'язань і обов'язків щодо недієздатної чи обмежено дієздатної особи.

Аналіз чинного законодавства свідчить, що при здійсненні захисту прав обмежено дієздатних та недієздатних осіб тією чи іншою мірою можливе застосування усіх перерахованих у ст.16 ЦК України способів захисту порушених прав учасників правовідносин.

Так, за допомогою відновлювальних способів відбувається повернення до початкового стану як підопічних, так і піклувальників або опікунів. Виходячи з речового характеру прав опікуна щодо переданого під опіку майна (їх зміст завжди визначається відносно змісту прав власника), ці речові права захищаються в абсолютному порядку тими ж правовими засобами, що й право власності. Зокрема, опікун може витребувати майно, передане під опіку, від інших осіб, які його незаконно утримують за допомогою віндикаційного позову.

Абсолютним суб'єктивним правом є й право опікунів на здійснення юридичних дій від імені та в інтересах підопічних. Саме абсолютність такого права дозволяє законним представникам вимагати у встановленому законом порядку визнання правочинів, вчинених підопічними, недійсними, незалежно від того, чи знав контрагент правочину про «недостатню дієздатність» свого контрагента чи ні. Про абсолютність такого права свідчить і той факт, що законні представники

отримують захист проти будь-якого учасника такого правочину [1, с.164].

Як відомо, способи захисту абсолютного суб'єктивного права, яке має як майновий, так і немайновий характер, не є мірами цивільно-правової відповідальності. Для будь-якої міри відповідальності характерне применшення майнових благ на стороні правопорушника, чого при відновленні абсолютного суб'єктивного права не відбувається. Тому всі міри захисту абсолютних суб'єктивних прав застосовуються незалежно від вини правопорушника [2, с.67].

Важливе місце займають присікальні способи захисту порушених прав учасників правовідносин, які припиняють порушення прав шляхом позбавлення акту (події) сили "регулятивного" юридичного факту або режиму титулу права. Захист прав громадян може здійснюватися шляхом скасування вищестоящими органами рішень і розпоряджень місцевих органів влади й управління, які порушують майнові інтереси громадян, а також через прийняття інших мір адміністративного характеру. Відповідно до ст.ст.55, 124 Конституції (Конституція України // Урядовий кур'єр. – 1996. Липень. – № 129-130), рішення органів опіки та піклування можуть бути оскаржені безпосередньо до суду. Однак це положення не виключає можливості заінтересованих осіб оскаржити рішення органу опіки та піклування до вищестоячого органу чи до суду (ч.2 ст.79 ЦК, п.п.1, 4, 8 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 03.12.1997 р. № 13 "Про практику розгляду судами справ за скаргами на рішення, дії або бездіяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, юридичних, посадових та службових осіб у сфері управлінської діяльності, що порушують права та свободи громадян" [1, с.165]).

Керівництво органами опіки та піклування та контроль за їх діяльністю здійснюють обласні, Київська та Севастопольська міські адміністрації та виконавчі комітети вищестоящих Рад (п.1.9 Правил [3]). Ці органи ска-

совують незаконні рішення органів опіки та піклування, захищаючи особисті та майнові інтереси як підопічних, так і опікунів, наприклад, приймаючи рішення по скарзі опікуна, про не затвердження його звіту органом опіки та піклування, на відмову органу опіки та піклування надати згоду на вчинення того чи іншого правочину опікуном тощо [1, с.165].

Всі способи захисту прав та інтересів реалізуються за допомогою відповідних засобів, щодо визначення яких в науці немає єдиного підходу. Одні автори вважають, що засобами правового захисту є позов, заява або скарга, інші – рішення суду, постанова адміністративного органу. Ми підтримуємо першу точку зору і вважаємо, що засобами правового захисту є позов, заява або скарга.

Способи захисту, в свою чергу, поділяються на засоби захисту і засоби відповідальності. Серед способів захисту, передбачених ч.2 ст.16 ЦК України, засобами відповідальності можуть бути визнані лише відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди і компенсація моральної шкоди, всі інші є засобами захисту [4, с.9].

Відповідно до п.4.7 Правил опіки та піклування, затверджених Наказом Державного комітету у справах сім'ї та молоді, Міністерством освіти та науки України, Міністерством охорони здоров'я України, Міністерством праці та соціальної політики України 26.05.1999 р. № 34 (далі - Правила) [3], органи опіки та піклування для захисту інтересів підопічного можуть обмежити право опікуна розпоряджатися вкладом, внесеним на ім'я підопічного. Часткове обмеження права по управлінню майном підопічного є самостійним видом санкцій, що застосовуються до опікунів.

Основною метою ще однієї групи способів захисту майнових прав обмежено дієздатних та недієздатних осіб є еквівалентна компенсація порушених прав [5, с.4].

Наприклад, здійснюючи правочини, опікун діє від імені підопічного, тому права та обов'язки він тим самим створює не для себе, а для іншої особи – власника майна. Згід-

но ст.239 ЦК, правочин вчинений представником, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки особи, яку він представляє. Відповідно, зобов'язання, що виникають внаслідок правочинів, вчинених опікунами, виконуються за рахунок майна, переданого під опіку. Так, якщо опікун укладе угоду як законний представник підопічного, і цей договір буде виконаний контрагентом (опікун продасть будинок підопічного, а пізніше у цій будівлі покупець виявить скриті недоліки), то свої вимоги він повинен висувати до підопічного – недієздатної особи (власника), і задовольнятися вони повинні за рахунок майна не опікуна, а підопічного (власника), навіть якщо опікун використав прибуток від цього правочину на свою користь. У цьому випадку опікун відповідає лише перед підопічним як винний в ущемленні його прав. Але такі дії опікуна не звільнятимуть підопічного від обов'язку виконати зобов'язання перед контрагентом.

Однак, для виконання зобов'язань, які виникають при заподіянні позадоговірної шкоди, цивільним законодавством встановлені інші правила. Згідно ст.1184 ЦК, шкода, заподіяна собою, визнаною у встановленому порядку недієздатною, відшкодовується її опікуном, якщо він не доведе, що шкода була завдана не з його вини. В свою чергу, відповідно до ст.1185 ЦК, шкода, завдана фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена, відшкодовується нею на загальних підставах. Покладення обов'язку відшкодувати шкоду, завдану підопічним, на опікуна, ґрунтується на положенні, що правопорушенням визнаються лише вольові дії, тобто дії, які залежать від волі та свідомості людини. Як відзначається в юридичній літературі, правопорушенням є лише така дія, при здійсненні якої індивід усвідомлює, що своїм вчинком завдає шкоди суспільним інтересам [6, с.425]. Тому правопорушеннями є варіанти поведінки лише деліктоздатних осіб. Недієздатних закон деліктоздатними не визнає, їх дії називають "об'єктивно протиправною поведінкою" [6, с.431].

Обов'язки опікунів щодо недієздатних осіб зводяться до турботи по утримання, створення необхідних побутових умов, забезпечення необхідного догляду та лікування тощо. тому під виною опікунів при заподіянні їх недієздатними підопічними шкоди слід розуміти нездійснення необхідного нагляду за цими особами.

Крім того, чинне законодавство України не містить ніяких особливих умов цивільно-правової відповідальності опікунів за невиконання чи неналежне виконання їх обов'язків, крім загальної вказівки п.4.16 Правил, відповідно до якої органи опіки та піклування зобов'язані, а особа, стосовно якої припинено опіку, має право вимагати від опікуна відшкодування майнових збитків, завданих їй недобросовісним або недбалним виконанням покладених на нього обов'язків. Як відзначалося, розпоряджаючись майном підопічних, опікуни діють в їх інтересах, але не здійснюють при цьому їх волі. Волевиявлення опікунів може бути спрямоване всупереч інтересам підопічних (власників майна), але це ні в якому разі не повинно тягнути за собою погіршення майнового стану останніх. Навіть у випадках, коли опікун зловживає своїми правами, наприклад, при передачі наданого майна у заставу без згоди органу опіки та піклування, на це майно не може бути покладене стягнення, оскільки позбавити особу права власності можна лише в результаті протизаконних дій самого власника. Однак, при всіх діях опікунів з розпорядження наданим майном, його власником залишається підопічний (відсутня особа). Позбавлення особи права власності на майно при протиправних діях інших осіб по розпорядженню цим майном, вважається неправомірним.

Протиправність поведінки опікуна полягає, за словами З.В. Ромовської, в ухиленні від виконання обов'язку. Ухиляється від виконання обов'язку той, хто має об'єктивні та суб'єктивні можливості його виконати, але не здійснює того, що вимагається [7, с.37]. У питанні про управління опікунами майном

недієздатних осіб з особливою гостротою постає питання про ступінь ризику, який допускається в їх діях у процесі такого управління. Власник може здійснювати операції (наприклад, з цінними паперами), які за своєю природою пов'язані з ризиком втрати чи зменшення його майна. У випадку настання негативного результату власник сам несе збитки. Дії ж опікунів щодо переданого під опіку майна у даному випадку, очевидно, повинні бути спеціально обумовлені.

У дореволюційній юридичній практиці було вироблено правило, згідно з яким опікун ніс майнову відповідальність перед підопічним лише у тому випадку, коли він здійснив таке розпорядження його капіталом, котре «позитивно заборонене законом» - розмістив капітал на таких умовах, за яких повернення його виявилось би мало надійним [8, с.148] або у випадку, якщо з боку опікуна виявлена необережність у виборі контрагента, особи ненадійної [9, с.680]. В сучасній юридичній практиці у разі виникнення спору про виправданість чи невиправданість дій опікунів по управлінню майном недієздатної особи, пов'язаних з ризиком, слід виходити з подібного принципу. А отже, майнова відповідальність опікунів у таких випадках може наступати, якщо у результаті їх необережних дій виникає реальна небезпека зменшення або повної втрати майна, переданого під опіку.

Слід відзначити, що протиправна поведінка опікуна може проявлятися як у здійсненні опікуном неправомірних дій, що викликали заподіяння шкоди майну підопічного, так і у бездіяльності, наприклад, у випадку повернення опікуном прибутків з майна підопічного, здійснення недоцільних чи шкідливих витрат. Тобто, співвідношення правового обов'язку та протиправної поведінки слід розглядати як співвідношення загального та особливого [1, с.166].

Крім цього, звертає на себе увагу те, що норма про відповідальність опікунів відсутня у Цивільному кодексі як у розділі, присвяченому опіці та піклуванню, так і в розділі,

яким врегульовано позадоговірні зобов'язання. На практиці це викликає значні проблеми, пов'язані з відшкодуванням шкоди, завданої при здійсненні опіки над майном. Справа у тому, що жодна з існуючих в цивільному праві норм не може бути безпосередньо застосована до регулювання відносин по відшкодуванню шкоди, заподіяної майну опікунами. Найбільшою мірою тут можуть бути застосовані за аналогією закону загальні норми про відшкодування заподіяної шкоди (ст.1166 ЦК). Разом із тим, між цими видами відносин існує різниця. Обов'язок з відшкодування шкоди за загальним правилом виникає, як відомо, внаслідок делікту. До правопорушення сторони не пов'язані між собою правами та обов'язками. У випадку ж здійснення протиправних дій опікунами мова йде про невиконання (неналежне виконання) покладеного на них обов'язку. Іншими словами, саме невиконання чи неналежне виконання обов'язку, а не делікт, є підставою виникнення відповідальності опікунів. Відповідно, зобов'язання по відшкодуванню шкоди не може розглядатися як позадоговірне зобов'язання. Однак, таке зобов'язання не може бути віднесене і до кола зобов'язань договірного типу, оскільки договору між підопічним (власником майна) та його опікуном про управління майном не існує. Відсутній такий договір і між опікуном та органом опіки та піклування. Віднести зобов'язання по відшкодуванню збитків до числа зобов'язань, які виникають внаслідок набуття, збереження майна без достатньої правової підстави (гл.83 ЦК) також неможливо, причому і в тому випадку, коли опікун незаконно утримує передане під опіку майно у себе. Ці зобов'язання також виникають лише при відсутності юридичного зв'язку між сторонами і у силу самого факту безпідставного набуття (збереження) майна іншої особи.

Тому встановлені правила про відповідальність опікунів майже ніколи не застосовуються на практиці. Така ситуація пояснюється ще рядом причин. Перш за все, слід від-

значити, що, хоча чинне законодавство встановлює нагляд за діяльністю опікунів у вигляді щорічних звітів та загального звіту після припинення опіки (п.4.11 Правил [3]), їх перевірка не досягає своєї мети, оскільки на органи опіки та піклування не покладено обов'язку перевірки щорічних звітів в натурі. Тому лише в деяких випадках ці органи можуть вчасно помітити недбалість або умисел опікунів, і, відсторонивши їх від виконання опікунських обов'язків, попередити загибель чи пошкодження майна. Між тим, констатування невірних дій опікунів, які вже заподіяли збитки підопічному, майже ніколи не допомагає їх відшкодуванню. Справа у тому, що в опікуна зазвичай немає достатніх коштів для відшкодування заподіяної шкоди. До того ж, при встановленні умов для призначення особи опікуном законодавець не приділяє достатньої уваги питанню - чи є у кандидата в опікуни майно, хіба що органи опіки та піклування можуть звернути на цю обставину при виборі чи призначенні опікуна. Пояснюється це, зазвичай тим, що надзвичайно складно знайти людей, які б не лише відповідали умовам для призначення їх опікуном, але і мали ще й матеріальні кошти, які б в достатній мірі забезпечували інтереси підопічного (власника майна).

На жаль, на практиці можливі ситуації, коли на момент подання позову про відшкодування збитків у опікуна буде відсутнє майно, необхідне для такого відшкодування. Тому своєчасний контроль за діями недобросовісних опікунів є важливим правовим способом захисту інтересів підопічних. Слід відзначити, що у римському праві у ряді випадків передбачався подвійний ступінь захисту майнових прав підопічних. По-перше, відповідальність за збереження майна несли опікуни, на яких покладался обов'язок компенсувати шкоду, заподіяну їх недобросовісними діями. По-друге, опікуни виступали як спеціальні поручителі, покликані у випадку порушення майнових прав нести майнову відповідальність при поданні до них допоміжного позову [10, с.65]. Крім цього, опікуни

при прийнятті на себе опікунських обов'язків зобов'язані були вносити заставу, яка охороняла майно підопічного. Такий підхід стимулював опікунів добросовісно виконувати покладені на них обов'язки щодо підопічного та його майна, але, водночас, і захищав інтереси підопічних ще до настання можливих негативних майнових наслідків від дій опікунів. На практиці, використання подібного подвійного ступеня захисту майнових прав підопічних може вирішити проблемність питання по відшкодуванню опікуном збитків, завданих майну підопічного.

Необхідно додати, що стягнення з опікуна завданої шкоди може відбуватися не лише у примусовому порядку. Як відзначає В.С. Нерсесянц, загальна правова мета юридичної відповідальності – це відновлення порушеного правопорядку шляхом реалізації захисних засобів права, передбачених санкцією порушеної норми. Правовий зміст юридичної відповідальності являє собою конкретний суб'єктивний юридичний обов'язок, який у владно-правовій формі покладається на правопорушника і який він повинен виконати добровільно або при необхідності – у примусовому порядку [11, с.523]. Так, якщо після перевірки звітності, буде встановлено наявність збитків, то органи опіки та піклування повинні призначити опікуну певний строк для їх відшкодування. Безумовно, однієї згоди опікуна відшкодувати заподіяну шкоду недостатньо; необхідно, щоб вона була відшкодована як найскоріше. Як зазначає Н.А. Д'ячкова, опікун, при всьому бажанні відшкодувати збитки, за певних обставин, може не мати можливості їх негайно відшкодувати. У подібному випадку можливе представлення опікуном матеріального забезпечення, наприклад, застави на майно опікуна. Інтереси підопічного (власника майна) цим будуть забезпечені, а вимога негайно відшкодувати заподіяну шкоду буде стимулювати опікуна до виконання цього обов'язку. Таке правило, по-перше, дасть можливість запобігти судовому процесу, і по-друге, буде сприяти добросовісному опікуну у виправленні ним своєї

помилки без особливих втрат, пов'язаних з судовим розглядом. Звичайно, органи опіки та піклування не можуть стягувати з опікуна завдані ним збитки без розгляду спору у судовому порядку, якщо опікун не забажає добровільно їх відшкодувати чи забезпечити стягнення необхідної суми. У цьому випадку органи опіки та піклування зобов'язані подати у встановленому порядку позов до опікуна про стягнення збитків, виявлених при перевірці звіту [12, с.249].

Судова форма захисту є вищою формою захисту прав, оскільки форма судової діяльності (змагальність, незалежність суду, можливість перегляду судових рішень тощо) несе в собі найбільші гарантії досягнення істини. Процес розгляду та задоволення матеріально-правової вимоги завжди відбувається в суворо регламентованому законом порядку, який являє собою процесуальну форму реалізації права на захист суб'єктивного права або охоронюваного законом інтересу громадян [13, с.66].

Тут важливим є те, що специфічні моменти, властиві правовому становищу різних груп осіб, яких представляють, виявляються лише в тім, що дієздатні громадяни і юридичні особи вправі самостійно обирати для себе представників, тоді як до недієздатного, у зв'язку з ненаданням юридичної чинності його вольовим актам представники призначаються в порядку, встановленому в законі [14, с.200; 15, с.39].

Таким чином, правові основи захисту цивільних майнових прав обмежено дієздатних та недієздатних осіб становлять гарантію захисту майна та забезпечення всього майнового комплексу прав цієї специфічної категорії учасників майнових правовідносин. Проте, важливим аспектом даної проблеми є розширення комплексу механізмів відшкодування шкоди, заподіяної опікунами та іншими зацікавленими особами, завданої внаслідок неналежного виконання своїх зобов'язань і обов'язків щодо недієздатної чи обмежено дієздатної особи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Д'ячкова Н. А. Опіка як спосіб охорони майнових прав фізичних осіб: дис. ... кандидата юрид наук : 12.00.03 / Д'ячкова Наталія Анатоліївна. – Харків, 2006. – 203 с.
2. Стоякин Г. Я. Защита абсолютного субъективного права / Г. Я. Стоякин // Гражданско-правовая охрана интересов личности в СССР. – Свердловск : Изд-во Свердловск. юрид. ин-та, 1977. – 384 с.
3. Правила опіки та піклування / затвержені Наказом Державного комітету у справах сім'ї та молоді, Міністерством освіти та науки України, Міністерством охорони здоров'я України, Міністерством праці та соціальної політики України : від 26.05.1999 р., № 34/16813131/88 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 26. – С. 116.
4. Чорна Ж. Л. Цивільно-правовий захист майнових прав та інтересів малолітніх і неповнолітніх осіб : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 “Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право” / Ж. Л. Чорна. – Львів, 2005. – 21 с.
5. Илларионова Т. И. Система гражданско-правовых охранительных мер : автореф. дис. на соискание науч. степени докт. юрид. наук : спец. 12.00.03 “Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право” / Т. И. Илларионова. - Свердловск, 1985. – 32 с.
6. Теория государства и права : учебник [для вузов] / под ред. В. М. Корельского, В. Д. Первалова. – 2-е изд., изм. и доп. – М. : Изд-во НОРМА, 2002. – 616 с.
7. Ромовская З. В. Защита в советском семейном праве / З. В. Ромовская. – Львов : Вища школа, 1985. – 182 с.
8. Вольман И. С. Опекa и попечительство / И. С. Вольман. – СПб. : Тип. «Труд», 1913. – 315 с.
9. Шершеневич Г. Новый проект устава об опеках и попечительствах / Г. Шершеневич // Журнал гражданского и уголовного права. – 1892. – Кн. 5. – С. 12–51.

10. Институции Юстиниана / под ред. Л. Л. Кофанова, В. А. Томсинова. – М. : Наука, 1998. – 318 с.

11. Общая теория права и государства : учебник [для юридических вузов и факультетов] / В. С. Нерсесянц. – М. : Изд-во НОРМА, 2001. – 552 с.

12. Д'ячкова Н. А. Деякі проблеми забезпечення прав дітей при встановленні опіки

та піклування / Н. А. Д'ячкова // Вісник Ун-ту внутр. справ. – 1999. – Вип. 6. – С. 248-253.

13. Гуреев П. П. Защита личных и имущественных прав / П. П. Гуреев. – М. : Наука, 1964. – 112 с.

14. Советское гражданское право : учебник / под ред. О. С. Иоффе. – М. : Юрид. лит., 1967. – 494 с.

Бойко М. С. Правові основи захисту цивільних майнових прав обмежено дієздатних та недієздатних осіб / М. С. Бойко // Форум права. – 2009. – № 3. – С. 67–73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-3/09bmtcno.pdf>

Характеризуються цивільно-правові особливості участі у майнових відносинах обмежено дієздатних та недієздатних осіб в Україні. Визначено цивільно-правовий статус обмежено дієздатних та недієздатних осіб, їх специфічні цивільні суб'єктивні права та обов'язки. Доведено, що вони можуть бути учасниками цивільних правовідносин, суб'єктами правової охорони та заступництва, виступати в ролі володарів спеціальних прав та обов'язків.

***

Бойко М.С. Правовые основы защиты гражданских имущественных прав ограничено дееспособных и недееспособных лиц

Характеризуются гражданско-правовые особенности участия в имущественных отношениях ограничено дееспособных и недееспособных лиц в Украине. Определен гражданско-правовой статус ограничено дееспособных и недееспособных лиц, их специфические гражданские субъективные права и обязанности. Доказано, что они могут быть участниками гражданских правоотношений, субъектами правовой охраны и заступничества, выступать в роли обладателей специальных прав и обязанностей.

***

Boyko M.S. Legal of a Basis of Protection of Civil Property Rights it is Handicapped and Incapacitated Persons

Civil-law features of participation in property relations handicapped person and incapacitated persons in Ukraine are characterized. The civil-law status handicapped and incapacitated persons, their specific civil subjective rights and duties are defined. It had been proved, that they can be civil legal relationship participants, legal guardian and protection subjects, play the role of specific rights and duties owners.